

Ein cyf/Our ref: LF/MD/0392/15

David Rees AC
Cadeirydd y Pwyllgor Iechyd a Gofal Cymdeithasol
Cynulliad Cenedlaethol Cymru
Bae Caerdydd
Caerdydd
CF99 1NA

28 Mai 2015

Annwyl David,

Bil Rheoleiddio ac Arolygu Gofal Cymdeithasol (Cymru)

Hoffwn ddiolch i chi a'r Pwyllgor am y cyfle i drafod Bil Rheoleiddio ac Arolygu Gofal Cymdeithasol (Cymru) ar 25 Mawrth 2015.

Mae'n bleser gennyf ddarparu rhagor o wybodaeth i'r Pwyllgor am y materion canlynol a godwyd yn ystod y sesiwn, sef:

- a.) y costau sy'n gysylltiedig â chofrestru gweithwyr gofal cartref a gweithwyr gofal preswyl i oedolion;
- b.) gwybodaeth am ffurf bosibl Adroddiad ar Sefydlogrwydd y Farchnad;
- c.) syniad o'r amserlenni disgwyltiedig ar gyfer cyhoeddi rheoliadau drafft o dan adran 60(6) a 60(7) sy'n ymwneud â gallu Gweinidogion o dan adran 60 i asesu cynaliadwyedd ariannol darparwr gwasanaeth.

Cofrestru Gweithwyr Gofal yn y Cartref

Mae'r Asesiad Effaith Rheoleiddiol yn darparu'r costau a'r manteision sy'n gysylltiedig ag ymestyn y cynllun cofrestru gorfodol i gynnwys pob rhan o'r gweithlu gofal cymdeithasol. Cyflwynir dau opsiwn ar gyfer ymestyn y cynllun cofrestru, sef:

- i. ymestyn y cynllun cofrestru gan ddefnyddio'r strwythur ffioedd presennol;
- ii. ymestyn y cynllun cofrestru gan ddefnyddio strwythur ffioedd uwch.

Mae'r dadansoddiad atodol a nodir isod yn trafod costau a manteision cymhwyso'r ddau opsiwn hyn at ddau grŵp o'r gweithlu, sef: gweithwyr gofal yn y cartref a gweithwyr gofal preswyl i oedolion.

Amcangyfrifir bod 47,163 o weithwyr gofal yn y cartref a gweithwyr gofal preswyl i oedolion yng Nghymru (gweler tabl un isod am ddadansoddiad). Ar hyn o bryd mae cofrestru gweithwyr gofal a chymorth yn costio £273.31 fesul unigolyn cofrestredig i Gyngor Gofal Cymru (gweler tabl dau isod). Y ffi bresennol ar gyfer cofrestru gweithwyr gofal yn y cartref a gweithwyr gofal preswyl i oedolion, pan fyddant yn dewis cofrestru o'u gwirfodd, yw £10. Awgrymodd Cyngor Gofal Cymru mewn trafodaethau â swyddogion a gynhaliwyd wrth lunio'r Aseiad Effaith Rheoleiddiol, oherwydd arbedion effeithlonrwydd, y byddai ymestyn y cynllun cofrestru gorfodol i gynnwys pob rhan o'r gweithlu gofal cymdeithasol a chymorth yn costio £85.24 fesul unigolyn cofrestredig (gweler tabl tri isod). At hynny, awgrymodd Cyngor Gofal Cymru y dylid cynyddu'r ffioedd fel y gellid ymestyn y cynllun cofrestru gorfodol heb gost ychwanegol i bwrs y wlad. Cynigiodd y Cyngor y dylid codi'r ffi ar gyfer gweithwyr gofal yn y cartref a gweithwyr gofal cymdeithasol i oedolion.

Tabl un: nifer y gweithwyr gofal yn ôl sector a rôl

Sector	Rôl	Nifer
Awdurdod lleol	Gweithiwr gofal yn y cartref (gwasanaethau oedolion)	5,109
Awdurdod lleol	Uwch weithiwr gofal yn y cartref (gwasanaethau oedolion)	359
Y sector annibynnol	Gweithiwr gofal yn y cartref (gwasanaethau oedolion)	11,831
Y sector annibynnol	Uwch weithiwr gofal yn y cartref (gwasanaethau oedolion)	831
Awdurdod lleol	Gweithiwr gofal yn y cartref (gwasanaethau plant)	411
Awdurdod lleol	Uwch weithiwr gofal yn y cartref (gwasanaethau plant)	11
Y sector annibynnol	Gweithiwr gofal yn y cartref (gwasanaethau plant)	955
Y sector annibynnol	Uwch weithiwr gofal yn y cartref (gwasanaethau plant)	30
Awdurdod lleol	Gweithwyr gofal (cartrefi preswyl i oedolion)	2,855
Y sector annibynnol	Gweithwyr gofal (cartrefi preswyl i oedolion)	24,771
	Cyfanswm	47,163

Tabl dau: cost bresennol cofrestru gorfodol

Blwyddyn	Cost Amcangyfrifedig	Nifer yr unigolion cofrestredig	Cost fesul unigolyn cofrestredig	Incwm o ffioedd (cyfraddau presennol)	Cymorth grant sydd ei angen
2012-13	3,170,175	11,599	273.31	264,350	2,905,825

i. Ymestyn y cynllun cofrestru i gynnwys gweithwyr gofal yn y cartref a gweithwyr gofal preswyl i oedolion gan ddefnyddio'r strwythur ffioedd presennol o £10

Tabl tri: cost ymestyn y cynllun cofrestru gorfodol i weithwyr gofal yn y cartref a gweithwyr gofal preswyl i oedolion gan ddefnyddio'r strwythur ffioedd presennol o £10

Blwyddyn	Nifer yr unigolion cofrestredig	Cost fesul unigolyn cofrestredig	Cost Amcangyfrifedig	Incwm amcangyfrifedig o ffioedd (y ffi bresennol o £10)	Amcangyfrif o'r cymorth grant sydd ei angen	Y cymorth grant presennol (2012-13)	Cost ychwanegol i bwrs y wlad (ffioedd presennol)
2017-18	47,163	85.24	4,020,174	471,630	3,548,544	2,905,825	642,719
2017-18	47,163	130.00	6,131,190	471,630	5,659,560	2,905,825	2,753,735
2017-18	47,163	273.31	12,890,120	471,630	12,418,490	2,905,825	9,512,665

Os sicrheir arbedion maint a bod y gost fesul unigolyn cofrestredig, o ganlyniad, yn cyfateb i £85.24, byddai ymestyn y cynllun cofrestru gorfodol i gynnwys gweithwyr gofal yn y cartref a gweithwyr gofal preswyl i oedolion, yn seiliedig ar y ffi bresennol o £10, yn golygu cost ychwanegol o £642,719 y flwyddyn i bwrs y wlad (gweler tabl tri uchod).

Os na sicrheir unrhyw arbedion maint a bod y gost fesul unigolyn cofrestredig yn parhau i fod yn £273.31, byddai ymestyn y cynllun cofrestru gorfodol i gynnwys gweithwyr gofal yn y cartref a gweithwyr gofal preswyl i oedolion, yn seiliedig ar y ffi bresennol o £10, yn golygu cost ychwanegol o £9,512,665 y flwyddyn i bwrs y wlad.

Mae'n debygol y sicrheir rhai arbedion maint drwy ymestyn y cynllun cofrestru. Felly, at ddibenion enghreifftiol, tybiwyd mai £130 yw'r gost fesul unigolyn cofrestredig. Gan ddefnyddio'r gost hon a'r ffi bresennol o £10, byddai hyn yn golygu cost ychwanegol o £2,753,735 i bwrs y wlad.

ii. Ymestyn y cynllun cofrestru i gynnwys gweithwyr gofal yn y cartref a gweithwyr gofal preswyl i oedolion gan ddefnyddio strwythur ffioedd uwch

Os sicrheir arbedion maint a bod y gost fesul unigolyn cofrestredig, o ganlyniad, yn cyfateb i £85.24, byddai ymestyn y cynllun cofrestru gorfodol i gynnwys gweithwyr gofal yn y cartref a gweithwyr gofal preswyl i oedolion gan ddefnyddio'r ffi uwch o £25 yn arbed £64,726 y flwyddyn i bwrs y wlad (gweler tabl pedwar isod).

Os na sicrheir unrhyw arbedion maint a bod y gost fesul unigolyn cofrestredig yn parhau i fod yn £273.31, byddai ymestyn y cynllun cofrestru gorfodol i gynnwys gweithwyr gofal yn y cartref a gweithwyr gofal preswyl i oedolion, gan ddefnyddio'r ffi uwch o £25, yn golygu cost ychwanegol o £8,805,220 i bwrs y wlad.

Mae'n debygol y sicrheir rhai arbedion maint drwy ymestyn y cynllun cofrestru. At ddibenion enghreifftiol, tybiwyd mai £130 yw'r gost fesul unigolyn cofrestredig. Gan ddefnyddio'r gost hon a'r ffi uwch o £25, byddai hyn yn arwain at gost ychwanegol o £2,046,290 i bwrs y wlad.

Mae'n bwysig nodi bod y ffigurau a ddarparwyd gan y Cyngor yn rhagdybio y sicrheir arbedion maint sylweddol. Hefyd, ni chyfrifir effeithiau eraill y newidiadau hyn megis yr effaith ar y cyflenwad o'r gweithlu a chostau i gyflogwyr, er enghraifft drwy alluogi eu staff i ennill y cymwysterau gofynnol.

Tabl pedwar: ymestyn y cynllun cofrestru gorfodol i gynnwys gweithwyr gofal yn y cartref a gweithwyr gofal preswyl i oedolion gan ddefnyddio ffioedd uwch, sef £25

Blwyddyn	Nifer yr unigolion cofrestredig	Cost fesul unigolyn cofrestredig	Cost Amcangyfrifedig	Incwm amcangyfrifedig o ffioedd (ffi uwch, sef £25)	Amcangyfrif o'r cymorth grant sydd ei angen	Y cymorth grant presennol (2012-13)	Y gost ychwanegol i bwrs y wlad (ffioedd uwch)
2017-18	47,163	85.24	4,020,174	1,179,075	2,841,099	2,905,825	-64,726
2017-18	47,163	130.00	6,131,190	1,179,075	4,952,115	2,905,825	2,046,290
2017-18	47,163	273.31	12,890,120	1,179,075	11,711,045	2,905,825	8,805,220

Adroddiadau ar Sefydlogrwydd y Farchnad

Fel yr addewais, rwyf wedi cynnwys dolen i'r papur cyfarwyddyd a luniwyd gan y Sefydliad Gofal Cyhoeddus ym Mhrifysgol Oxford Brookes ar ran yr Asiantaeth Gwella Gwasanaethau Cymdeithasol (SSIA), sef "Developing a Market Position Statement: A Commissioner's Toolkit," sy'n dangos bod awdurdodau lleol yng Nghymru eisoes wedi ystyried mater adroddiadau ar sefydlogrwydd y farchnad yn ofalus. Mae copi o'r ddogfen hon wedi'i gynnwys er hwylustod yn **Atodiad A** a cheir copïau pellach yn: <http://ipc.brookes.ac.uk/publications/index.php?absid=796>. Fel y gwelwch, mae'r pecyn cymorth yn cydnabod nad oes unrhyw ofyniad statudol ar hyn o bryd i awdurdodau lleol Iunio Datganiadau ar Sefyllfa'r Farchnad (MPS), er bod llawer o awdurdodau yn casglu'r wybodaeth hon ar hyn o bryd. Mae'r canllawiau hefyd yn nodi pa gwestiynau y dylai Datganiad ar Sefyllfa'r Farchnad geisio mynd i'r afael â hwy yn ogystal â nodi ar ba ffurf y dylid ei gyflwyno. Mae'n ailddatgan ein sylwadau ynghylch pam mae datganiadau o'r fath yn fuddiol i awdurdodau lleol a'u rhanddeiliaid (ar dudalen 11) gan nodi'r canlynol:

"Putting together an effective MPS is not easy. It requires good information, succinct analysis and a willingness to engage with many different stakeholders in a way which promotes a genuine and meaningful dialogue. It can be worth the effort, however, in helping local authorities and their partners secure the kind of services that will be needed to meet the needs of its local population into the future."

Byddwn yn pwysleisio unwaith eto mai dim ond at ddibenion enghreifftiol y darperir hwn. Mae'n debygol y byddai unrhyw ddatganiad o'r fath, ar ôl ymgysylltu ac ymgynghori, yn wahanol i'r model hwn. Fodd bynnag, gobeithio y bydd yn helpu i roi rhyw syniad o adroddiad o'r fath.

Mae dau reswm dros ddeddfu yn y maes hwn, sef: yn gyntaf, drwy ei gwneud yn ddyletswydd statudol byddwn yn sicrhau cydymffurfiaeth ac yn gwella cysondeb ledled Cymru; ac yn ail, bydd yn sicrhau bod gan awdurdodau lleol y dulliau i hwyluso'r broses o ddod â phartneriaid o amgylch y bwrdd er mwyn datblygu dull mwy cydweithredol o nodi a diwallu anghenion penodol eu cymunedau. Nid ydym yn bwriadu defnyddio'r wybodaeth hon i dynnu sylw at arfer gwael na methiannau mewn llywodraeth leol, ond yn hytrach byddwn yn ei defnyddio i sicrhau y gall comisiynwyr nodi'r darparwyr gwasanaeth angenrheidiol a chael gafaél arnynt yn hawdd er mwyn llenwi bylchau yn y farchnad yn eu cymunedau a helpu'r sector i nodi meysydd sy'n cynnig mwy o gyfleoedd.

Amserlenni ar gyfer cyhoeddi rheoliadau drafft o dan adran 60(6) a 60(7).

Fy mwriad fyddai ymgynghori'n gynnar ar y materion hyn a chyflwyno rheoliadau drafft yn 2016.

Diwygiadau i'r Trawsgrifiad o gyfarfod y Pwyllgor Iechyd a Gofal Cymdeithasol a gynhaliwyd ar 23 Mawrth 2015

Ar ôl cael y trawsgrifiad drafft o'r cyfarfod, nododd fy swyddogion rai mân ddiwygiadau ffeithiol yr oedd angen eu gwneud i'r trawsgrifiad ac roeddwn yn tybio y gallai fod yn ddefnyddiol atgoffa'r Pwyllgor o'r diwygiadau hyn a nodi'n gryno y rhesymeg drostynt:

Ym mharagraffau 11 a 14, cyfeiriais at y Ddeddf Iechyd a Gofal Cymdeithasol. Enw ffurfiol y ddeddfwriaeth yr oeddwn yn cyfeirio ati yw Deddf Iechyd a Gofal Cymdeithasol (Iechyd Cymunedol a Safonau) 2003;

Ym mharagraff 38 roedd rhywfaint o ddryswch ynglŷn â'r sefydliad sy'n rheoleiddio Therapyddion Galwedigaethol. Er eglurder, y Cyngor Proffesiynau Iechyd a Gofal yw'r sefydliad hwn, nid Coleg y Therapyddion Galwedigaeth (nad yw'n Goleg Brenhinol fel y nodwyd ychwaith);

Ym mharagraff 39 awgrymwyd y dylid enwi'r grwpiau o weithwyr sydd i'w rheoleiddio ar wyneb y Bil. Mewn gwirionedd, ar hyn o bryd mae'r Bil ond yn ei gwneud yn ofynnol i gofrestr ar gyfer Gwaith Cymdeithasol gael ei chynnal a mater ar gyfer rheoliadau yw'r gofyniad i gynnal cofrestr o grwpiau eraill.

Ym mharagraff 57 nodwyd nad yw'r Cyngor Proffesiynau Iechyd a Gofal wedi cyflwyno math o gofrestriad negyddol. Er mwyn bod yn gwbl glir, nodir bod cynllun sy'n ymwneud â myfyrwyr gwaith cymdeithasol ar waith ar hyn o bryd;

Ym mharagraff 131, nodais y byddai gan yr Arolygiaeth y pŵer i ofyn am wybodaeth yn dilyn ymarfer diwydrwydd dyladwy. Mewn gwirionedd, nid yw'r pwerau i ofyn am wybodaeth yn dibynnu ar ymarfer o'r fath a chaent eu defnyddio i hwyluso ymarfer diwydrwydd dyladwy o'r fath.

Gwybodaeth arall y gofynnwyd amdani

Gofynnodd eich llythyr hefyd am fy sylwadau ar nifer o feysydd yr oedd aelodau'r Pwyllgor o'r farn y byddent o gymorth iddynt wrth ystyried y Bil.

Comisiynu gwasanaethau

- 1. Y darpariaethau yn adran 26 o'r Bil ac adran 9 o Deddf Gwasanaethau Cymdeithasol a Llesiant (Cymru) 2014, ac a yw'n fwriad gennyh i ddarparu safon ansawdd penodol ar gyfer comisiynu gwasanaethau mewn rheoliadau a wnaed o dan adran 26 o'r Bil;*

Deallaf resymeg y Pwyllgor dros yr awgrym hwn - bydd yr aelodau yn cofio fy sylwadau fy hun ar y maes hwn yn ein sesiwn. Fodd bynnag, nid wyf yn gwbl argyhoeddedig eto y byddai safonau ychwanegol o dan adran 26 o'r Bil hwn yn ddefnyddiol. Adran 26 yw'r pŵer i wneud rheoliadau er mwyn gosod gofynion ar ddarparwyr gwasanaethau a reoleiddir. Mae comisiynu yn un o swyddogaethau awdurdodau lleol a hwy a ddylai gael eu dwyn i gyfrif am y ffordd y caiff ei gyflawni. Ni fydd y rheoliadau o dan adran 26 yn gymwys i awdurdodau lleol.

Mae Awdurdodau Lleol yn cael eu rheoleiddio ar hyn o bryd a byddant yn parhau i gael eu rheoleiddio mewn perthynas ag arfer eu swyddogaethau gwasanaethau cymdeithasol a nodir yn Atodlen 2 i Ddeddf 2014. Mae adran 9 yn gosod dyletswydd ar Weinidogion Cymru i gyhoeddi codau er mwyn nodi sut y gall awdurdodau lleol gyflawni canlyniadau lles ac mae adran 145 yn rhoi pŵer i Weinidogion Cymru gyhoeddi Cod mewn perthynas ag arfer swyddogaethau gwasanaethau cymdeithasol. Credaf y byddai'n llawer mwy defnyddiol canolbwyntio ein deddfwriaeth yn y maes hwn ar y codau sy'n cael eu sefydlu o

dan Ddeddf Gwasanaethau Cymdeithasol a Llesiant (Cymru) 2014. Bydd y rhain yn sefydlu'r gofyniad i awdurdodau lleol sicrhau bod y gofal a'r cymorth a roddir i ddinesydd yn ei gartref yn diwallu ei anghenion. Rôl yr Arolygiaeth fydd sicrhau bod awdurdodau lleol yn bodloni'r gofynion hyn.

- 2. Y darpariaethau yn adran 26(4) o'r Bil, sy'n cyfeirio at godau dan adran 9 o Ddeddf Gwasanaethau Cymdeithasol a Llesiant (Cymru) 2014, ac a ddylid bod cyfeiriadau tebyg at adrannau 34(3) a (4) o'r Ddeddf (sy'n dweud bod rhaid i awdurdod lleol fod yn fodlon bod ymweliadau gofal i gartref unigolyn yn ddigon hir, a bod yn rhaid i ganllawiau i'r perwyl hwn gael eu cynnwys yn y cod ymarfer dan adran 145) er mwyn sicrhau bod archwiliadau'n cyflawni'r darpariaethau hyn?*

Am resymau tebyg, nid wyf wedi fy argyhoeddi eto mai 'clo dwbl' ar ddarpariaeth gofal yn y cartref fyddai'r ffordd orau o osgoi ymweliadau amhriodol o fyr. Byddai'r clo dwbl hwn, drwy reoliadau, yn gosod rhwymedigaeth ar ddarparwyr sy'n debyg i'r un a osodwyd ar awdurdodau lleol gan Ddeddf 2014 er mwyn sicrhau bod digon o amser i ddarparu gofal o safon yn ystod ymweliadau cartref er mwyn diwallu anghenion pobl. Credaf y byddai hyn yn cymhlethu'r sefyllfa o ran atebolrwydd yn ein system. Awdurdodau lleol sy'n gorfod sicrhau bod ymweliadau yn ddigon hir a dylai hyn gael ei adlewyrchu drwy eu gwaith comisiynu. Mae gan yr awdurdod lleol gyfrifoldeb i fodloni ei hun bod ei ofynion cytundebol yn cael eu bodloni ac nid wyf yn argyhoeddedig y dylai'r Arolygiaeth weithredu, i bob diben, fel eu rheolwyr contract yn yr achos hwn.

Sut bynnag, bydd y safonau a ddatblygir mewn rheoliadau a wneir o dan adran 26 yn sicrhau bod yn rhaid darparu gofal gan gyfeirio at ganlyniadau lles defnyddiwr gwasanaeth. Felly, bydd y system gyffredinol a sefydlir o dan reoliadau yn sicrhau bod y rheoleiddiwr gwasanaethau yn arolygu darparwr mewn perthynas ag ansawdd y gofal a ddarperir heb orfod gwneud darpariaeth benodol ar gyfer hyn.

Newidiadau i brosesau darparu gwasanaethau/methiant darparwyr

- 3. A fydd y Bil yn rhoi digon o amddiffyniad i bobl sy'n derbyn gwasanaethau gofal cymdeithasol os neu pan fydd darparwr eu gwasanaethau yn penderfynu newid neu roi'r gorau i'r gwasanaethau y maent yn eu darparu?*

Diogelir defnyddwyr gwasanaethau pan fydd darparwr yn methu drwy Ddeddf Gwasanaethau Cymdeithasol a Llesiant (Cymru) 2014. Mae adran 189 o'r Ddeddf honno yn nodi, yn ogystal â dyletswyddau tebyg sydd eisoes yn bodoli ar gyfer plant, bod yn rhaid i awdurdod lleol, am gyhyd ag y bo'n angenrheidiol yn ei farn ef (ac i'r graddau nad yw eisoes yn ofynnol iddo wneud hynny), ddiwallu'r canlynol;

- a.) anghenion oedolyn o ran gofal a chymorth
- b.) anghenion gofalwr perthnasol o ran cymorth.

Mae'r Bil hwn yn cefnogi'r amddiffyniad hwnnw drwy roi pwerau i Weinidogion Cymru gynnal arolygiad i nodi sut mae unrhyw awdurdod lleol yn cyflawni ei ddyletswyddau, gan gynnwys y ddyletswydd hon.

Os cynigir newid gwasanaeth a ddarperir, yna bydd yn rhaid i'r darparwr newydd arfaethedig wneud cais i gofrestru yn y ffordd arferol. Bydd angen i'r rheoleiddiwr gwasanaethau fodloni ei hun bod y darparwr newydd yn gymwys ac yn addas i ddarparu'r

gwasanaeth y cynigir y dylai ei gymryd drosodd. Ni fydd darparwyr newydd gwasanaethau a reoleiddir sy'n cymryd gwasanaeth sy'n bodoli eisoes drosodd yn gallu osgoi'r gofynion i gofrestru a nodir ar wyneb y Bil.

- 4. A yw'r Bil yn darparu digon o bwerau ymyrraeth i'r rheoleiddiwr pan fydd gwasanaethau gofal cymdeithasol yn methu â bodloni'r safonau gofynnol, gan gynnwys eich barn ar ddefnyddio rheolwyr interim neu hysbysiadau gwella?*

Credaf fod y Bil yn atgyfnerthu pwerau'r rheoleiddiwr o ran ei opsiynau gorfodi. Mae adrannau 14 a 15 yn rhoi pŵer i'r rheoleiddiwr gyflwyno Hysbysiadau Gwella statudol a'r gallu, i bob diben, i ddarparu terfyn amser ar gyfer gwneud gwelliannau. O ran defnyddio rheolwyr interim, nid wyf o'r farn mai rôl yr Arolygiaeth yw cymryd gwasanaethau sy'n methu drosodd. Mater i'r awdurdod lleol yw ymateb i sefyllfa o'r fath ac er bod gan yr Arolygiaeth rôl i'w chwarae o ran rhoi gwybodaeth a chyngor, yn y pen draw ni ddylai ddod yn ddarparwr gwasanaethau uniongyrchol yn absenoldeb unrhyw ddarparwr arall.

- 5. I ba raddau y mae'r Bil yn galluogi'r rheoleiddiwr - wrth wneud penderfyniadau mewn perthynas â gwasanaethau gofal cymdeithasol sy'n methu â bodloni'r safonau gofynnol - i ystyried yr effaith ar bobl sy'n derbyn y gwasanaeth hwnnw a'r farchnad leol ar gyfer y gwasanaeth hwnnw?*

Gweinidogion Cymru yw'r rheoleiddiwr gwasanaethau a byddant yn parhau i gyflawni'r rôl honno ac mae'n ofynnol iddynt wneud penderfyniadau sy'n rhesymol ac yn gymesur o dan yr amgylchiadau.

O dan y system bresennol nid yw'r rheoleiddiwr gwasanaethau yn ystyried effaith camau gorfodi ar ddefnyddwyr gwasanaethau a byddwn yn disgwyl i hynny barhau o dan y trefniadau a nodir yn y Bil hwn. Fodd bynnag, o dan adran 4 o'r Bil amcan cyffredinol y rheoleiddiwr gwasanaethau yw 'diogelu, hybu a chynnal diogelwch a llesiant pobl sy'n defnyddio gwasanaethau rheoleiddiedig' ac oherwydd hynny byddwn yn disgwyl, ar adegau, mai camau gorfodi yw'r ffordd orau bosibl o gyflawni'r amcan hwnnw.

Ymgysylltu â'r cyhoedd;

- 6. A yw'r darpariaethau yn adrannau 39, 40 a 70 sy'n ymwneud ag ymgysylltiad cyhoeddus â rheoleiddio ac arolygu yn ddigonol i gyflawni eich bwriadau polisi?*

Credaf yn gryf fod y Bil hwn yn nodi'n glir ein bod yn disgwyl i'n rheoleiddwyr weithio'n agos gyda dinasyddion wrth wneud eu gwaith. Fodd bynnag, credaf na fyddai'n briodol nac yn ddefnyddiol bod yn or-ragnodol o ran sut y gwneir hyn ar wyneb y Bil, am fod perygl y byddai hyn yn atal rheoleiddwyr rhag cynnwys dinasyddion yn eu gwaith yn hytrach na'u hannog i'w cynnwys yn fwy.

Mae ein rheoleiddwyr gwasanaethau a gweithluoedd, sef AGGCC a Chyngor Gofal Cymru, eisoes yn cymryd camau i gynnwys dinasyddion yn eu gwaith, mewn sawl ffordd wahanol. Er enghraifft, bydd aelodau'r Pwyllgor yn ymwybodol o Fwrdd Cyngori Cenedlaethol AGGCC sydd newydd ei sefydlu ar ôl iddo gyflwyno tystiolaeth ar y Bil hwn, a byddant hefyd yn ymwybodol o ddull rheoleiddio hirsefydlog y Cyngor Gofal a arweinir gan leygwyr. Bydd y Bil yn datblygu'r gwaith hwn ac mae'n gosod dyletswydd newydd ar

reoleiddwyr i gyhoeddi polisi ar eu gweithgarwch ymgysylltu â dinasyddion a chyflwyno adroddiad blynyddol ar y ffordd mae hyn yn cael ei gyflawni. Ar hyn o bryd credaf mai dyma'r ffordd gywir o weithredu, oherwydd mae'n galluogi'r rheoleiddwyr i addasu eu dull o weithredu wrth iddynt ddysgu sut a phryd mae dinasyddion am gael eu cynnwys yn eu gwaith, a'r hyn sy'n gweithio'n dda. Mae hefyd yn galluogi'r rheoleiddwr i addasu ei ddull o weithredu gan ddibynnu ar y grŵp o ddinasyddion sy'n ymwneud yn fwyaf uniongyrchol â maes gwasanaeth penodol.

Arolygiadau

7. Y darpariaethau yn y Bil ynghylch cynnwys arolygwyr lleyg, ac a allai'r Bil fod yn fwy eglur?

Er na chyfeirir atynt yn benodol yn y Bil, rydym yn cydnabod y gall arolygwyr lleyg, o dan amgylchiadau priodol, wneud cyfraniad effeithiol i'r broses arolygu. Yn wir, mae AGGCC wedi defnyddio arolygwyr lleyg yn ei gwaith. Fodd bynnag, nid wyf yn bwriadu cyfyngu'r rheoleiddwr i ddull gweithredu penodol ar wyneb y Bil. Mae'r ddealltwriaeth o waith arolygu gan leygwyr, a beth yw arolygydd lleyg, yn wahanol ar draws ein sector. Yn y pen draw, ni chredaf mai'r Bil yw'r lle i ddarparu'r lefel hon o fanylder gweithredol. Fodd bynnag, mae'r gofyniad i gyhoeddi cynlluniau yn y maes hwn a chyflwyno adroddiadau ar y ffordd y maent yn cael eu cyflawni gan reoleiddwyr yn sicrhau y cewch chi, a'r cyhoedd, gyfle i ystyried a yw'r rheoleiddwyr yn bodloni'r disgwyliadau yn y maes hwn a gwneud sylwadau ar hynny.

8. Argymhelliad y Comisiynydd Pobl Hwn y dylai Cyngorau Iechyd Cymuned gael rôl ffurfiol wrth gynnal arolygiadau?

Cytunaf â'r Pwyllgor y gallai fod yn werth defnyddio arbenigedd Cyngorau Iechyd Cymuned (CICau) yn y broses arolygu. Rwy'n cydnabod eu bod yn gyswllt pwysig rhwng iechyd, gofal cymdeithasol a dinasyddion ac rwy'n ymwybodol bod y Comisiwn ar Lywodraethu a Darparu Gwasanaethau Cyhoeddus hefyd wedi nodi nifer o ffyrdd y gellid defnyddio CICau i wella gweithgarwch goruchwyllo. Nid yw'r Bil fel y mae yn atal CICau rhag cael eu cynnwys yn y broses arolygu. Fodd bynnag, nid wyf yn argyhoeddedig bod gosod gofyniad o'r fath ar wyneb deddfwriaeth sylfaenol yn briodol. Fel y nodais yng nghyfarfod y Pwyllgor, byddaf yn cyhoeddi Papur Gwyrdd ar nifer o agweddau sy'n ymwneud ag iechyd a gofal cymdeithasol cyn toriad yr haf; ac rwy'n hyderus y bydd mater cynnwys CICau yn rhan o'r drafodaeth sy'n deillio o'r broses honno.

9. A fyddai'r rheoliadau a wneir o dan adran 38(1) yn galluogi'r rheoleiddwr i godi tâl ar ddarparwyr gwasanaeth am arolygiad, neu ail-arolygiad, o'u gwasanaethau?

Byddai hyn yn bosibl o dan y Bil fel y'i drafftwyd.

Cydweithio

10. A yw ffocws Rhan 9 o'r Bil yn ddigon eang er mwyn galluogi cydweithio rhwng y rheoleiddwyr perthnasol yn y sector iechyd a gofal cymdeithasol?

Rwy'n hyderus bod y Bil yn atgyfnerthu prosesau rhannu gwybodaeth rhwng rheoleiddwyr ac â chyrff eraill. Yn y pen draw, nid mater i'r gyfraith yn unig yw gwneud i sefydliadau

gydweithredu. Fodd bynnag, drwy'r Bil hwn, byddwn yn sicrhau na all fod unrhyw esgusodion dros fethiant y sefydliadau hyn i weithio mewn partneriaeth a rhannu gwybodaeth, lle y bo hyn yn briodol. Credaf fod adran 180 o'r Bil, er enghraifft, yn ddyletswydd newydd bwerus ar ein rheoleiddwyr i rannu gwybodaeth os bydd lles mewn perygl.

Mae rhan 9 o'r Bil yn gwahaniaethu rhwng cyrff rheoleiddiol ac awdurdodau perthnasol er mwyn gwahaniaethu rhwng y pwerau a'r dyletswyddau a osodir ar y rheoleiddwyr gofal cymdeithasol y nodir eu swyddogaethau yn y Bil hwn; a'r pwerau a'r dyletswyddau hynny sydd i'w gosod ar y cyrff hynny sy'n gysylltiedig mewn rhyw ffordd â'r rheoleiddwyr gofal cymdeithasol yng Nghymru mewn perthynas â'r swyddogaethau hynny ac y gall fod ganddynt rôl i'w chwarae o ran eu cynorthwyo. Mae'r cyrff rheoleiddiol a enwir yn y Bil yn gyfyngedig i Weinidogion Cymru yn arfer eu swyddogaethau o dan y Bil hwn a Chyngor Gofal Cymru; a gosodir yr holl bwerau a dyletswyddau a nodir o fewn Rhan 9 ar y cyrff rheoleiddiol hynny. Mae hynny'n cynnwys egluro bod yn rhaid i'r ddau gorff hyn gydweithredu â'i gilydd wrth arfer eu swyddogaethau (adran 176(1)) ac y cânt arfer eu swyddogaethau ar y cyd (adran 177).

Ar hyn o bryd mae'r Bil ond yn cynnwys rhestr o awdurdodau perthnasol sy'n gyrrff yng Nghymru yn unig (yn adran 175). Ein bwriad yw y bydd y ddeddfwriaeth hon yn cynnwys yn y rhestr y cyrff hynny yn y DU sy'n rhan annatod o reoleiddio gofal cymdeithasol yng Nghymru, er enghraifft, y Comisiwn Ansawdd Gofal (CQC) a'r Cyngor Proffesiynau Iechyd a Gofal (HCPC). Mae trafodaethau yn cael eu cynnal â Llywodraeth y DU ynghylch y ffordd orau o gyflawni'r bwriad hwn.

Gwasanaethau ataliol

11. I ba raddau y bydd y Bil hwn yn darparu gwaith craffu effeithiol o'r gwasanaethau ataliol a ddatblygwyd o dan adran 16 o Ddeddf Gwasanaethau Cymdeithasol a Llesiant (Cymru) 2014?

Rwy'n hyderus ein bod wedi darparu ar gyfer craffu ar wasanaethau ataliol yn effeithiol, gan eu bod wedi'u nodi yn Neddf Gwasanaethau Cymdeithasol a Llesiant 2014.

Bydd adran 15 o Ddeddf 2014 yn gosod dyletswydd ar awdurdodau lleol i ddarparu gwasanaethau ataliol yn eu hardaloedd neu drefnu i wasanaethau o'r fath gael eu darparu. Mae'r ddyletswydd hon yn swyddogaeth gwasanaethau cymdeithasol o fewn ystyr Atodlen 2 i Ddeddf 2014 ac mae o fewn cwrpas pwerau arolygu Gweinidogion Cymru fel y'u nodir yn y Bil hwn sy'n mewnosod adran 149B yn Neddf 2014 ac, felly, gall yr aelodau fod yn hyderus y gellir craffu arnynt ac y gwneir hynny.

Goblygiadau ariannol

12. Yr effaith economaidd ac ariannol a ragwelir o'r fframwaith rheoleiddio, a sefydlwyd gan y Bil, ar ddarparwyr gofal cymdeithasol ar raddfa fach?

Y goblygiadau economaidd ac ariannol i ddarparwyr gwasanaethau ar raddfa fach

Yng Nghymru, mae'r data sydd ar gael yn nodi bod y rhan fwyaf o ddarparwyr gofal a chymorth yn ddarparwyr ar raddfa fach. Mae'r proffil hwn yn sicrhau darpariaeth amrywiol a dull gweithredu sy'n canolbwyntio'n fwy ar y gymuned.

Amcangyfrifir bod effaith ariannol y Bil o 2017/18 ar gyfer darparwyr gofal a chymorth yn yr asesiad effaith rheoleiddiol tua £50 yn ychwanegol y flwyddyn. Disgwylir i lawer o'r gost ychwanegol hon, os nad y cyfan, gael ei llyncu o fewn amser presennol darparwyr ac felly ni chaiff unrhyw effaith ar fusnesau o ran arian parod. Darparwyd y wybodaeth y mae'r cyfrifiadau yn seiliedig arni gan Gymdeithas Gofal Cartref y DU, sefydliad sy'n cynrychioli darparwyr gofal yn y cartref.

Caiff unrhyw ddefnydd o'r pŵer i bennu ffioedd ei wneud mewn ffordd gymesur er mwyn sicrhau na chaiff darparwyr ar raddfa fach eu cosbi'n annheg.

13. Sut yr ariennir y costau uwch o £9.2 miliwn i Arolygiaeth Gofal a Gwasanaethau Cymdeithasol Cymru rhwng 2016-17 a 2020-21, o ba adrannau eraill y tynnir yr arian hwn, ac a oes unrhyw oblygiadau i hyn o ran fforddiadwyedd y Bil?

Mae'r Asesiad Effaith Rheoleiddiol yn nodi costau pontio a fydd yn daladwy gan AGGCC a chostau eraill y bydd yn rhaid iddi eu talu o flwyddyn i flwyddyn.

O ran **costau pontio**, mae Llywodraeth Cymru eisoes yn buddsoddi cryn dipyn yn y newidiadau sy'n ofynnol gan Wasanaethau Cymdeithasol Cynaliadwy yn gyffredinol ac, yn benodol, Ddeddf Gwasanaethau Cymdeithasol a Llesiant (Cymru) 2014. Bydd yr aelodau yn ymwybodol, yn y flwyddyn gyfredol, fod Llywodraeth Cymru yn rhoi £3 miliwn i'r sector yn uniongyrchol i hwyluso'r broses bontio ac, yn benodol, gefnogi'r gwaith o roi Deddf Gwasanaethau Cymdeithasol a Llesiant (Cymru) 2014 ar waith. Mae'r arian hwn bob amser wedi'i neilltuo i gefnogi'r agenda newid gyffredinol ym maes gofal cymdeithasol ac, felly, dylai fod ar gael i dalu costau pontio o dan y Bil hwn.

O ran costau parhaus, mae'r Asesiad Effaith Rheoleiddiol yn nodi tua £1.7m yn flynyddol ar gyfer AGGCC. Mae'r rhan fwyaf o'r swm hwn (£1.4m) i'w briodoli i'r broses o roi sgorau ar waith, Fframwaith Barnu Ansawdd ac, yn benodol, yr amser ychwanegol sydd ei angen ar Arolygwyr i lunio barn. Fodd bynnag, yn fy marn i mae'r costau hyn ar gyfer sgorau yn debygol o gael eu lleihau wrth i ni ddeall mwy am y ffordd y gallai'r system weithio, o gofio bod Arolygwyr eisoes yn cynnal arolygiadau ac yn llunio barn ar gydymffurfiaeth. Yn ail, pŵer yw hwn nid dyletswydd. Dim ond ar ôl llunio rheoliadau manwl y bydd ganddynt eu Hasesiad Effaith Rheoleiddiol eu hunain y gellid ei gyflwyno. Felly, caiff y Cynulliad gyfle, drwy weithdrefn gadarnhaol, i asesu a yw'r system wedi'i chostio'n gywir ac a ddarperir adnoddau priodol ar ei chyfer. Ac, wrth gwrs, ni fydd Llywodraeth Cymru yn cyflwyno sgorau os nad ydynt yn cynnig gwerth am arian.

Mae'r gost sylweddol arall yn gysylltiedig â sicrhau sefydlogrwydd y farchnad a chyflawni darpariaethau goruchwyllo gan y rheoleiddiwr. Mae AGGCC wedi amcangyfrif y bydd hyn yn costio £200,000, er fy mod yn sicr bod cyfleoedd i sicrhau arbedion maint yn y maes hwn, o gofio bod gwaith tebyg eisoes yn cael ei wneud gan adrannau eraill o fewn Llywodraeth Cymru a bod cynllun goruchwyllo sy'n cyd-fynd yn agos iawn ag ef ar waith yn Lloegr.

Rwyf yn sicr y bydd y Pwyllgor hefyd yn ymwybodol o'r darlun ehangach a'r ffactorau hynny sydd ar waith a fydd yn effeithio ar unrhyw ofynion o ran adnoddau yn y pen draw.

Fel y gw r y Pwyllgor, yn ogystal â bod yn gyfrifol am reoleiddio gofal cymdeithasol, mae AGGCC hefyd yn goruchwyllo blynyddoedd cynnar a gofal plant. Felly, mae gwaith AGGCC yn dilyn y cyfarwyddiadau polisi a nodir gan fy nghydweithwyr yn y Cabinet, y Gweinidog Addysg a'r Gweinidog Cymunedau a Threchu Tlodi. Mae newidiadau sylweddol yn y maes hwnnw yn destun ymgynghoriad ar hyn o bryd, er enghraifft cynyddu oedran cofrestru gorfodol ar gyfer gofal plant o wyth oed i 16 oed neu 17 oed yn achos plant anabl.

Fel Llywodraeth Cymru rydym yn gweithio ar draws portffolios, gan gynnwys portffolio'r Gweinidog Gwasanaethau Cyhoeddus sy'n gyfrifol am reoli AGGCC yn weinyddol, er mwyn sicrhau'r bod yr Arolygiaeth yn cael ei rhedeg yn y ffordd fwyaf costeffeithiol.

Bydd y Papur Gwyrdd rwyf wedi ymrwymo i'w gyhoeddi yn ddiweddarach eleni yn ystyried y ffordd y mae AGIC ac AGGCC yn cydweithio, a lle maent wedi'u lleoli. Bydd canlyniad y ddadl honno hefyd yn cael cryn effaith ar gostau unrhyw newid.

Gallaf gadarnhau, o dan y trefniadau presennol, y bydd Llywodraeth Cymru yn gallu ariannu'r costau a ddaw i ran AGGCC o ganlyniad i'r Bil hwn.

14. Yr amserlenni a ragwelir ar gyfer darparu dadansoddiadau cost a budd mwy manwl o'r is-ddeddfwriaeth arfaethedig?

Mae'r Asesiad Effaith Rheoleiddiol yn parhau i gael ei adolygu. Bydd yr aelodau yn ymwybodol, cyn i mi fynd i'r cyfarfod o'r Pwyllgor Cyllid a gynhaliwyd yn ddiweddar, fy mod i wedi nodi mewn gohebiaeth rai mân newidiadau i'r cyfrifiadau a geir ynddo, a oedd wedi dod i'r amlwg drwy'r broses adolygu hon. Byddaf yn cyflwyno fersiwn ddiwygiedig ar yr adeg briodol.

O ran effaith is-ddeddfwriaeth, caiff ei datblygu gan ymgynghori â rhanddeilaid fel y caiff asesiadau effaith rheoleiddiol llawn a chadarn eu cyflwyno ochr yn ochr â'r rheoliadau drafft.

Y goblygiadau o ran Hawliau Dynol

15. Y dadansoddi sydd wedi bod, wrth ddrafftio'r Bil a pharatoi'r Memorandwm Esboniadol, o'r goblygiadau Hawliau Dynol i'r camau gweithredu a gynigir yn unol â'r Bil?

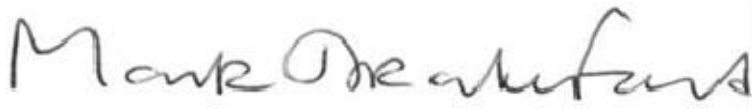
Rwy'n fodlon bod darpariaethau'r Bil yn gydnaws â'r hawliau a geir yn y Confensiwn Ewropeaidd ar Hawliau Dynol. Fel y gwyddoch, er mwyn bod o fewn cymhwysedd mae'n rhaid i'r darpariaethau yn y Bil fod yn gydnaws â'r Confensiwn. Ystyriwyd materion hawliau dynol fel rhan o'r cyngor cyfreithiol cyffredinol a gefais ac a'm galluogodd i wneud y datganiad yn y Memorandwm Esboniadol fod y Bil o fewn cymhwysedd deddfwriaethol y Cynulliad.

Mae'r Llywydd hefyd wedi penderfynu bod y Bil o fewn cymhwysedd deddfwriaethol y Cynulliad.

Gobeithio y bydd y wybodaeth a ddarperir yn y llythyr hwn yn ateb y cwestiynau a godwyd gan aelodau'r Pwyllgor ac edrychaf ymlaen at ateb unrhyw gwestiynau pellach gan aelodau maes o law.

Rwy'n anfon copi o'r llythyr hwn at Gadeirydd y Pwyllgor Materion Cyfansoddiadol a Deddfwriaethol.

Cofion cynnes,

A handwritten signature in black ink, reading "Mark Drakeford". The signature is written in a cursive style and is enclosed within a thin black rectangular border.

Mark Drakeford AC

Y Gweinidog Iechyd a Gwasanaethau Cymdeithasol